

Valors rurals i valors urbans a Catalunya

La dicotomia rural/urbà forma part del nostre imaginari col·lectiu, sovint construït a partir de tòpics que l'única cosa fan és contribuir a dibuixar una caricatura de l'urbanita i del pagès que ens allunya de la realitat. Però entendre millor les diferències sobre qui és qui i sobretot quins punts tenen en comú, esdevé clau per cohesionar una societat en la seva pluralitat i diversitat.

Introducció

En aquest article us presentem els principals resultats de la recerca «Valors urbans i valors rurals a Catalunya» que hem dut a terme des de l'Institut de Govern i Polítiques Públiques (IGOP) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) per encàrrec de la Fundació del Món Rural¹.

L'interès principal d'aquesta investigació ha estat aprofundir en el coneixement dels valors de la societat catalana a partir d'una metodologia Delphi plantejada amb la finalitat de detectar si el lloc de residència —urbà o rural— és avui una variable que ens permet explicar diferències o similituds entre els valors dels catalans i les catalanes. De forma més específica, la recerca es planteja i dóna resposta a les preguntes següents:

1. Què valora la societat catalana en funció del lloc on resideix —espai rural o urbà?
2. S'expressen diferències en el sistema de valors de les poblacions residents en àrees urbanes o rurals, materialitzades en valors propis de cada entorn o, per contra, el sistema de valors de la societat catalana és compartit entre la població, al marge del lloc de residència?
3. Podem identificar valors tradicionalment atribuïts al món rural en l'entorn urbà? I, de la mateixa manera, podem observar valors més propis de l'entorn urbà en un entorn rural?
4. En el context de canvi d'època i de profundes transformacions econòmiques, socials i culturals,

Andreu Camprubi
Sociòleg. Membre de l'IGOP-UAB i president de la cooperativa El Risell

Imma Quintana
Doctora en Ciències Polítiques i Sociologia. Membre de l'IGOP-UAB

¹ QUINTANA, *Valors urbans, valors rurals*.

» Els valors deriven en un conjunt de regles de conducta, de normes establertes per una persona o col·lectivitat, en conformitat amb uns ideals

el sistema de valors és compartit en els entorns rurals i en els entorns urbans? Com estan evolucionant els valors en cada territori?

Els valors i el territori

Aquesta investigació ha partit d'una definició de valor àmplia, entès com una concepció, explícita o implícita, que pertany a un individu o que caracteritza a un grup, d'allò que és desitjable i que influeix les accions quotidianes². Per altra banda, la recerca també ha volgut posar l'accent en l'acció de valorar i observar com determinats valors són més o menys presents i tenen atribuïda major o menor importància en funció del territori en què es resideix —urbà/rural.

Els valors són conceptes o creences sobre fins desitjables o conductes que transcendeixen situacions específiques, que guien la selecció o avaluació de comportaments i esdeveniments i que es poden ordenar segons un ordre d'importància³.

Per explicar la seva interrelació cal tenir present que els valors deriven en un conjunt de regles de conducta, de

normes establertes per una persona o col·lectivitat, en conformitat amb uns ideals. Com indica Shalom H. Schwartz⁴ els valors operen a nivell individual, institucional i en la pròpia societat.

Un concepte que ha estat rellevant en el marc de la nostra anàlisi, en tant que ens ha permès situar l'estudi dels valors des de la dicotomia rural/urbà, ha estat el de «idil·li rural», la idealització del món rural construïda des de l'entorn urbà.

En l'actualitat, però, cada vegada es fa més difícil establir línies divisòries entre l'entorn rural i l'urbà; són nombroses les aportacions teòriques que intenten establir criteris per discernir entre els dos entorns en l'actual context de pèrdua de pes del sector primari, de globalització econòmica i cultural, d'augment de la mobilitat i de la interdependència entre ambdós entorns.

En un món caracteritzat per la comunicació virtual, la globalització i el trànsit d'objectes i elements culturals a llargues distàncies, les identitats s'estan definint, cada cop més, com quelcom mòbil i transitori.

Des d'aquesta perspectiva, Michael Savage, Gaynor Bagnall i Brian

J. Longhurst⁵, mostren com diversos estudis reconeixen la significació creixent de la territorialitat per a les relacions socials. Recuperen les teories de Pierre Bourdieu (1930-2002) i la seva noció d'*habitus* segons la qual les persones expressen preferències, sentiments i valors localitzats territorialment. Aquests autors proposen una aproximació alternativa per entendre les dinàmiques de la globalització i el fet de pertànyer a un lloc on l'espai residencial és una arena central en la qual les persones defineixen la seva posició social i la seva identitat en un context de globalització.

Metodologia

Per fer la recerca, hem utilitzat el mètode Delphi un instrument d'anàlisi qualitatiu encarat a recollir les opinions de persones amb coneixements exhaustius sobre una matèria complexa. Aquest mètode es basa en la realització de diversos qüestionaris extensos i successius que busquen arribar al màxim grau d'acord entre les persones —52 experts en el nostre cas.

El primer qüestionari està format per 210 preguntes que s'agrupaven en tres

2 KLUCKHOHN, «Values and value-orientations in the theory of action: An exploration in definition and classification»

3 SCHWARTZ i BILSKY, «Toward a universal psychological structure of human values».

4 SCHWARTZ, «Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries».

5 SAVAGE, BAGNALL i LONGHURST, *Globalization & Belonging*.

L'espai residencial és una arena central en la qual
les persones defineixen la seva posició social
i la seva identitat en un context de globalització

tipologies: a) les percepcions dels participants sobre determinats fenòmens i realitats socials en els entorns urbans i rurals de Catalunya; i b) la identificació de valors que es manifesten en entorns urbans i rurals i argumentacions que justifiquen la presència d'aquests valors; c) i l'evolució dels valors en el futur.

El segon qüestionari té 41 preguntes que recullen un menor grau de consens en la primera onada. Amb aquesta segona iteració es busca obtenir un major grau de consens entre els participants a partir de la presentació dels resultats de la primera onada.

En total es va interrogar sobre 28 valors agrupats en cinc categories, tal com es presenta en la taula 1, amb una curta definició de cada valor per la nostra recerca.

Per establir els llistats d'acceptació de les respostes es van usar diverses mesures estadístiques. Primerament es va usar la desviació estàndard —o desviació típica— per tal de mesurar el grau de consens en les respostes, on el llistat d'acceptació va ser la mitjana de les desviacions de totes les preguntes.

També es va establir una freqüència del 60% com a valor a partir del qual es considerava una resposta com a significativa per aquelles preguntes formulades en escala de Likert,⁶ indicant

que el consens entre els participants arribava al 60%. Finalment, també es va usar la moda⁷ com a mesura estadística de consens per les preguntes amb opció de multiresposta, sent el llistat del 60% per les preguntes amb dues opcions de resposta i del 50% per les que tenien més opcions.

Les preguntes obertes, sempre que ha estat possible, s'han codificat i han rebut un tractament estadístic, tot i que la part qualitativa ha estat molt important per nodrir de factors explicatius els resultats quantitatius.

Principals resultats

Els resultats de l'anàlisi dels valors es presenten ordenats en tres grans grups: a) aquells valors que els participants identifiquen en l'estudi Delphi com a més presents en els entorns rurals, b) aquells que consideren que estan més presents en els entorns urbans; i c) els valors que es perceben com a presents en tots dos territoris de forma indistinta.

⁶ gundes on les opcions de resposta són «molt d'acord», «bastant d'acord», «poc d'acord» o «gens d'acord».

⁷ Valor amb més freqüència en una seqüència de dades.

a) Valors més presents en els entorns rurals

Com es pot observar en la taula 2, darrera d'aquests valors hi podem identificar bona part dels atributs de l'ideal rural que responen a una certa idealització d'aquest territori construïda des de l'entorn urbà. Hi ha cinc valors universals que tenen una major significació en aquest territori: els valors atribuïts a la solidaritat, l'ètica, el control social, la tradició i el poder.

Les raons que expliquen la major presència d'aquests valors en els entorns rurals són, en alguns casos, coincidents. El factor proximitat és el més estès, així com el pes de la tradició i les formes de relació social. En el primer cas, la solidaritat, pren rellevància la proximitat entre les persones, factor que fa augmentar la intensitat de les relacions i els contactes personals. Aquesta major intensitat genera processos d'identificació mútua que afavoreixen el sorgiment de dinàmiques de solidaritat; comporta una major necessitat de cuidar les relacions personals i evitar les situacions en què es pot trair la confiança entre les persones; i facilita dinàmiques relacionals de detecció de necessitats, de control de desconeguts i control de les conductes socials.

Pel que fa a l'evolució d'aquests valors en el futur, les tendències apuntes pels participants són sensiblement

⁶ Un exemple d'escala de Likert són les pre-

» La solidaritat, l'ètica, el control social, la tradició i el poder són els valors universals predominants en l'àmbit rural

Taula 01

Valors estudiats en la recerca. Classificats en grans grups i definició

Valors universals		
Solidaritat		Millora i preocupació pel benestar d'aquells amb qui s'està en relació
Tolerància		Acceptació de la diversitat
Poder		Voluntat i capacitat d'exercir control i decisió sobre els altres
Igualtat		Presència i importància de la igualtat entre persones
Seguretat		Preocupació per la integritat física i de les propietats
Llibertat i democràcia		Acceptació de diferents formes de vida i poder de decisió dels individus sobre la seva vida
Ètica		Manteniment de la paraula donada, confiança i actuar tenint en compte el benestar dels altres
Control social/normes socials		Auto-repressió de les accions i subordinació de les inclinacions personals a les expectatives dels altres
Risc i emprenedoria		Foment de l'aventura, vida excitant, prendre riscos, novetats
Tradició		Acceptació i defensa de les tradicions religioses i socials
Espiritualitat		Creences més enllà de la racionalitat
Valors relacionats amb...	Educació	Valor atorgat al pas pel sistema educatiu, importància del coneixement
El benestar	Salut	Importància atorgada a l'estat de salut, possibilitat de bona salut
	Mobilitat	Importància i necessitat de desplaçament
	Simplicitat/culte al cos/imatge personal	Valoració de la imatge personal, paper que juga en les relacions i preocupació per aquesta
Els individus i les seves relacions	Solitud i aïllament social	Presència i concepte de solitud, resposta comunitària a aquesta
	Amistat	Valor, possibilitat d'emergència i importància de les relacions d'amistat
	Relacions afectives	Naturalesa de les relacions afectives, possibilitat d'emergència i valor
	Identitat	Creació, contingut i importància de la identitat personal
	Política i afers públics	Implicació en els afers públics
Les institucions centrals	Família	Importància de la institució familiar, paper que juga en els individus
	Treball (relacions laborals i comercials)	Naturalesa i tipus de les relacions laborals i comercials
	Temps lliure	Importància atorgada al temps lliure, concepció de temps lliure
	Qualitat de vida	Importància atorgada a la qualitat de vida, elements de la qualitat de vida
La qualitat de vida i l'entorn (postmodernitat)	Connexió amb la natura	Percepció de l'entorn natural, importància que se li atorga i per què
	Modernitat	Acceptació d'innovacions
	Medi Ambient	Percepció sobre el medi ambient, la seva rellevància i utilitat
	Harmonia	Vida en consonància amb l'entorn natural, tranquil·litat, pau

Nota: Aquests valors han estat classificats com a universals prenent com a referència i punt de partida la proposta de SCHWARTZ, «Are there universal aspects in the structure and content of human values?».

El valor de la identitat s'identifica com a pròpiament rural << sobretot per la major vinculació de la població amb l'entorn

Taula 02

Comparativa valors més presents en entorns rurals (% de consens)

Valor	Nivell de consens (%)	Argumentació principal	Tendència de futur	Nivell de consens (%)
Valors universals				
Control social	81	Proximitat entre les persones	Manteniment diferència entre entorns	48,6
Solidaritat	65,8	Proximitat entre persones	Reforç del valor (lligat a diversos factors)	88
Tradició	63,8	Dinamisme urbà	Disminució del valor i modificació contingut	87,9
Ètica (relació a la confiança i manteniment de la paraula)	61,7	Proximitat entre persones	Augment i equiparació entre entorns (lligat a diversos factors)	
Poder	56,8	Tradició	Disminució del valor	66,6
Valors relacionats amb els individus i les seves relacions socials				
Identitat	73,9	Major vinculació a l'entorn	Augment i equiparació entre entorns	61,8
Valors relacionats amb les institucions centrals				
Famílies	86,8	Proximitat i estructures tradicionals	Manteniment diferència entre entorns	42,1
Política i afers públics	69,4	Proximitat amb el centre de decisió		
Valors postmoderns relacionats amb la qualitat de vida i l'entorn				
Connexió amb la natura	60	Proximitat entorn i font de recursos	Augment i equiparació entre entorns	
Harmonia	48,6	Tret pròpia identitat (rural) / mancança (urbà)	Manteniment diferència entre entorns	66,7

Font: Elaboració pròpia.

diferents. En el cas del valor atribuït a la solidaritat sembla que la seva importància entre la població rural augmentarà en els propers anys, tot i que aquesta evolució es vincula a com evolucioni la societat en el seu conjunt. El valor atorgat al control social és probable que persisteixi en l'entorn rural per

la diferent composició demogràfica i densitat de població, mentre que el valor atribuït a la tradició i al poder tendiran a disminuir i a equiparar-se a la importància atribuïda a aquest valor en l'entorn urbà.

En el cas dels valors relacionats amb els individus i les seves relacions

socials, s'identifica el valor atribuït a la identitat com a pròpiament rural sobretot per la major vinculació de la població amb l'entorn, que genera processos d'identificació tant personals com socials. L'entorn més proper forma part de la identitat dels municipis rurals i conforma la memòria de la seva

» El valor atribuït a la política i els afers públics, així com el valor atribuït a la família tenen una major significació en els àmbits rurals

història. Els participants creuen que, en el futur, el valor atribuït a la identitat augmentarà en els municipis rurals tot i que també és probable que augmenti en l'entorn urbà. Aquesta doble previsió denota la tensió existent entre els processos de globalització i localització. Per un costat assistim a una efectiva homogeneïtzació cultural fruit de la globalització però, per altra banda, sorgeixen elements de valoració de les identitats més locals com a resposta a aquesta homogeneïtzació.

El valor atribuït a la política i els afers públics, així com el valor atribuït a la família tenen una major significació en aquests territoris. Les argumentacions se centren, novament, en el factor proximitat per explicar la importància atribuïda a la política i als afers públics —una proximitat amb el centre de decisió i amb els decisors que facilita una major implicació. En el cas de la família s'argumenta a partir del fet que en els entorns rurals les relacions familiars són més estretes, reiterades i quotidianes, la qual cosa atorga major importància a la família com a agent socialitzador i provisor. En opinió dels participants, aquest major valor atorgat a la política i a la família en l'entorn rural es mantindrà en el futur per les condicions del territori que faciliten relacions primàries i socials més estretes i diàries.

Finalment, l'anàlisi dels valors post-moderns en l'entorn rural, entesos com aquells més vinculats amb la qualitat de vida i l'entorn, mostra com el valor atribuït a la connexió amb la natura i a l'harmonia difereix significativament entre els territoris. Aquests són valors més compartits en els entorns rurals. En el primer cas, el fet que sigui més present i valorada la connexió amb la natura en l'entorn rural s'explica per la proximitat amb el medi natural, que permet, d'una banda, una major identificació personal i una font d'identitat col·lectiva, i, de l'altra, fa possible que el medi natural constitueixi una font de recursos i d'activitat econòmica de la població.

En el cas del valor atribuït a l'harmonia i la vida més tranquil·la en l'entorn rural es pot explicar pel fet que aquests són trets que defineixen la pròpia identitat rural. En aquest cas s'observa com el contingut del valor pot variar en l'entorn rural i en l'urbà. L'harmonia és valorada per la població rural com un tret intrínsec de la seva forma de vida com ho és la connexió amb la natura, pels arguments ja apuntats. Mentre que la població urbana pot atorgar una importància alta a aquests dos valors per una situació contrària, la mancança que perceben d'aquests trets en la vida quotidiana de la ciutat.

Les tendències de futur assenyalen, com en el cas de la connexió amb la

natura, que els participants vinculen l'evolució del contingut d'aquest valor a la de la societat i les condicions de vida dels habitants d'un i altre entorn, tot i que la tendència majoritària indica que és probable una homogeneïtzació del valor en tots dos entorns. En un context de creixent precarització de les condicions de vida en els entorns urbans, s'espera un augment de la necessitat de gaudir d'espais d'esbarjo fora de l'àmbit urbà on trobar el contrapunt als ritmes i condicions de vida urbans. Per altra banda, s'apunta a la homogeneïtzació dels entorns per una qüestió de creixent urbanització de les condicions de vida rurals, que comporta, també, una homogeneïtzació de l'aprehensió dels espais naturals. En el cas de l'harmonia és probable que es mantinguin les diferències entre el valor atribuït en cadascun dels territoris ja que, per un costat, els habitants rurals el perceben com un tret conformador de la seva identitat i, els habitants urbans, cerquen aquesta harmonia com a contrapunt a la seva vida quotidiana.

b) Valors més presents en els entorns urbans

Tots els valors més presents en els entorns urbans fan referència a atributs a partir dels quals s'han definit tradicionalment les ciutats —veure taula 3. En la categoria de valors universals,

En l'entorn urbà s'atribueix major importància al valor de la igualtat, la tolerància, la seguretat i la llibertat i la democràcia <<

Taula 03

Comparativa valors més presents en entorns urbans (% de consens)

Valor	Nivell de consens (%)	Argumentació principal	Tendència de futur	Nivell de consens (%)
Valors universals				
Tolerància	62,9	Individualisme urbà comporta indiferència	Augment i equiparació entre entorns	100
Llibertat i democràcia	60	Estructures tradicionals en entorns rurals	Augment i equiparació entre entorns	51,5
Igualtat	52,6	Estructures tradicionals en entorns rurals	Equiparació entre entorns	81,6
Seguretat	50	Major percepció d'inseguretat	Augment general	81,3
Valors relacionats amb les institucions centrals				
Temps lliure	68,4	Major percepció de manca de temps lliure	Augment i equiparació entre entorns	96,3
Valors relacionats amb els individus i les seves relacions socials				
Solitud i aïllament social	54,90%	Individualisme urbà comporta indiferència	Augment solitud i canvi de concepte	85,1
Valors postmoderns relacionats amb la qualitat de vida i l'entorn				
Modernitat	80,8	Creació identitat urbana		

Font: Elaboració pròpia.

els experts coincideixen identificar que en l'entorn urbà s'atribueix major importància al valor de la igualtat, la tolerància, la seguretat i la llibertat i la democràcia. En el cas del valor atribuït a la igualtat i la llibertat i la democràcia s'argumenta en contraposició a l'entorn rural, on s'identifiquen dinàmiques més tradicionals que reproduïxen les relacions jeràrquiques heretades d'una societat passada més agrària. Per la seva banda, en les ciutats, la percepció és que la pervivència de les estructures

tradicionals és menor i, en canvi, són més esteses les pràctiques pròpies de l'individualisme de les societats contemporànies; el que explica també una major valoració de la tolerància en les ciutats. El major anonimat existent en els entorns urbans i, per tant, un menor control social, genera majors dinàmiques d'indiferència envers els altres i una major expressió de la diferència. Pel que fa al valor atribuït a la seguretat en l'entorn urbà, aquest fet s'explica per la major sensació d'inseguretat que es

percep a les ciutats i també, segons els participants, per una major inseguretat efectiva en els entorns urbans.

En la identificació de les tendències de futur que es pressuposen per a aquests valors, els experts consideren que el valor atribuït a la igualtat, la tolerància, la llibertat i la democràcia en l'entorn urbà serà similar a l' atribuït en l'entorn rural, d'acord amb el que mostren els estudis més recents sobre valors a Catalunya, ja que la individualització de la societat rural, la pèrdua

» El major anonimat existent en els entorns urbans i, per tant, un menor control social, genera majors dinàmiques d'indiferència envers els altres i una major expressió de la diferència

de la importància de la societat agrària com a factor explicatiu de les relacions socials i la creixent mobilitat, farà que la llibertat i la igualtat siguin igualment valorades en els dos entorns. De la mateixa manera, consideren que el valor atribuït a la seguretat augmentarà en tots dos entorns en el futur per l'augment de la percepció d'inseguretat en el conjunt del territori, fet que s'atribueix, en part, al paper que juguen els mitjans de comunicació.

És en els entorns urbans on s'atribueix un major valor al temps de no treball —temps lliure. Aquesta constatació s'argumenta majoritàriament per una sensació de manca de temps que és més present en les ciutats que no pas en el camp. Amb tot, el més probable és que aquesta sensació de manca de temps sigui cada vegada més compartida entre tots dos entorns en el futur i que augmenti el valor atribuït a aquest temps lliure en tot el territori. L'equiparació del model productiu i les relacions laborals en tots dos entorns, la creixent situació de població resident en entorns rurals que treballen en entorns urbans i la pressió de la indústria del turisme i l'oci, farà que el temps lliure sigui un temps cada cop més valorat en la societat en general.

Pel que fa als valors relacionats amb els individus i les seves relacions socials, els participants identifiquen una si-

tuació més pròpiament urbana que pot determinar d'altres valors: la solitud i l'aïllament social. En l'estudi es pregunta sobre aquest valor de forma instrumental per tal d'analitzar el potencial dels recursos, formals i informals, de tots dos entorns a l'hora de fer front a situacions d'aïllament social. Aquestes situacions s'argumenten a partir de la major indiferència i vida autònoma que comporta l'individualisme creixent en les societats urbanes, la qual cosa fa valorar en major mesura la solitud. El nivell de consens és elevat, per contra, a l'hora d'identificar tendències de futur. La majoria dels participants creu que les situacions de solitud augmentaran en el futur i que el valor atorgat es modificarà substancialment en un món en el qual les TIC conformen la vida quotidiana i els temps de treball, de lleure i de relació social. Els participants afirmen que, fins i tot, és probable que es replantegi el concepte mateix de solitud —que no cal confondre'l amb el d'aïllament social— en un context de creixent individualització social però d'augment de les interrelacions personals a través de les TIC. Certament, les funcions de suport i prestació de serveis de les xarxes primàries serà divers i inclús menor en un context de creixent individualització, però això no comportarà de forma directa ni solitud ni aïllament social.

Finalment, en la categoria de valors postmoderns relatius a la qualitat de vida i l'entorn, el valor atribuït a la modernitat és un valor més pròpiament urbà que no pas rural. L'argumentació, en aquest cas, gira a l'entorn del major dinamisme urbà i al fet que la modernitat és un tret d'identitat de les ciutats. La major densitat de població i la necessitat de diferenciació a través del consum, genera que les innovacions de qualsevol tipus es donin amb major freqüència en les ciutats. La tendència de futur, però, serà d'equiparació en el valor atribuït a la modernitat en tots dos entorns, bàsicament per la creixent homogeneïtzació de les formes i estils de vida en tot el territori.

c) Valors presents en tots dos entorns

Els participants en l'estudi consideren que els valors universals de l'ètica, l'espiritualitat, el poder i l'èxit social i el risc i l'emprenedoria són compartits en tots dos entorns —veure taula 4. L'argumentació és precisament que aquests valors tenen un caràcter universal. Cal matisar que en el cas de l'èxit social, varia la configuració i contingut del valor: en els entorns rurals, aquest pot ser més reconegut per la major proximitat entre les persones. En canvi, en els entorns urbans, el major anonimat de la societat permet explicar per què l'èxit social pot passar més desapercebut per

La modernitat és més pròpiament urbana. La major densitat de població i la necessitat de diferenciació a través del consum incentiven les innovacions en aquest àmbit

Taula 04

Comparativa valors presents en tots dos entorns (% de consens)

Valor	Nivell de consens (%)	Argumentació principal	Tendència de futur	Nivell de consens (%)
Valors universals				
Espiritualitat	60	Valor universal	Modificació valor i equiparació entorns	68,4
Ètica (en general)	59,4	Valor universal	Augment general	61
Risc i emprenedoria	52,6	Valor universal	Manteniment homogeneïtat	60,5
Poder/èxit social	50	Percepció desigual de l'èxit social	Equiparació visió urbana	47,4
Valors relacionats amb el benestar				
Salut	68,9	Valor universal i generacional	Augment i equiparació	64,8
Educació	65,5	Valor universal	Equiparació entorns	
Mobilitat	41,5	Valoració diversos aspectes	Augment i equiparació	
Valors relacionats amb les institucions centrals				
Treball (relacions laborals i comercials)	44,4	Valoració diversos aspectes	Equiparació entorns	
Valors relacionats amb els individus i les seves relacions socials				
Relacions afectives	87,5	Valor universal	Manteniment homogeneïtat	80
Amistat	68,5	Valor universal	Disminució i canvi de concepte	
Simplicitat/culte al cos/imatge personal	54,9	Globalització	Equiparació entorns	
Valors postmoderns relacionats amb la qualitat de vida i l'entorn				
Medi ambient	63,5	Diversa concepció usos del medi ambient	Equiparació visió urbana	
Qualitat de vida	47,8	Valoració diversos aspectes	Equiparació entorns	51,3

Font: Elaboració pròpia.

al conjunt social i aquest quedi reconegut en cercles de relació específics.

Igualment és rellevant destacar com els valors identificats amb el benestar —l'educació, la salut i la mobilitat— són

àmpliament compartits entre els entorns urbans i rurals, malgrat que el contingut del valor pugui ser divers. Les raons exposades se centren en el fet que, en alguns casos, com l'educació i la

salut, són valors que es podrien qualificar d'universals o, en tot cas, es poden identificar diferències per qüestions estrictament generacionals. De la mateixa manera, els participants consi-

» Els valors universals de l'ètica, l'espiritualitat, el poder i l'èxit social i el risc i l'emprenedoria són compartits en tots dos entorns

deren que el valor compartit que s'atribueix a la salut o a la mobilitat es pot explicar per les transformacions de tot ordre —individuals i socials— que els processos de globalització han suposat per al conjunt del territori. Amb tot, els experts assenyalen que, probablement, el contingut del valor no sigui equiparable. En el cas de la salut es poden identificar pràctiques diferenciades, essent en els entorns rurals on es donen estratègies més tradicionals que també s'identifiquen en alguns sectors de la població urbana —com ara estratègies tradicionalment identificades com a rurals, remeis tradicionals i naturals o pràctiques de salut menys intervencionistes. En el cas de la mobilitat es poden identificar motivacions diverses per valorar-la en tots dos entorns: en entorns rurals aquesta és valorada per la seva mancança o deficiència, i en els entorns urbans per la seva utilitat.

El valor del treball ha estat interrogat a partir de dos elements constituents d'aquesta institució: les relacions laborals i les relacions comercials. Els experts afirmen que és en l'entorn urbà on es donen millors condicions per establir relacions comercials, ja que hi ha una major concentració d'empreses i una major mobilitat de persones. Aquells participants que afirmen que l'entorn és indiferent apunten que la naturalesa dels negocis en tots dos

entorns és diversa, cadascun s'adapta de la millor manera a les possibilitats i condicions que ofereix el territori. On es recull un nivell de consens molt major és en l'afirmació que la manera de fer negocis en tots dos entorns és diversa; en els entorns rurals, per la major proximitat i coneixença entre persones, les relacions són més personals i es basen en major mesura en la confiança.

De cara a l'evolució de futur d'aquest valor, els experts afirmen que la tendència és a l'equiparació dels dos entorns.

En el cas dels valors relacionats amb els individus i les seves relacions socials destaquen també per ser comparats entre els entorns urbans i rurals aquells atribuïts a la imatge personal, l'amistat, l'amor i les relacions afectives. Els participants addueixen, en bona part, argumentacions similars a les exposades en la categoria anterior. Novament, estem davant de valors que podríem considerar com a universals —l'amistat i l'amor— o davant de valors que tendeixen a l'homogeneïtzació en una societat de consum altament globalitzada —imatge personal. Cal apuntar que, com en el cas de la solitud, els participants creuen que el concepte de l'amistat també estarà subjecte a revisió en el futur pels canvis en les relacions entre les persones que generen les TIC i la individualització de la societat. Apunten, en aquest sentit,

que les amistats no estaran subjectes a criteris territorials ni de proximitat geogràfica, sinó d'afinitats i interessos compartits i que caldrà revisar el concepte i la seva medicació.

Finalment, si centrem l'anàlisi en els valors postmoderns vinculats a la qualitat de vida i l'entorn, observem com el valor que se li atribueix és compartit en tot el territori. Probablement, el contingut del valor no sigui el mateix en tots dos entorns però la importància atribuïda sí que es pot considerar similar. En el cas de la qualitat de vida, els habitants d'un i altre entorn valoren elements diversos: els habitants urbans valoren elements que manquen en les ciutats, tals com un ritme de vida més pausat, les relacions de proximitat o un cost de la vida menor. La població rural, valora igualment aquestes característiques del seu entorn, però al mateix temps valora d'altres aspectes de la qualitat de vida tals com la proximitat —o fins i tot existència— de certs serveis, un mercat laboral més dinàmic o els serveis de transport públic.

De la mateixa manera, el valor atorgat al medi ambient difereix en tots dos entorns. No hi ha diferències significatives en el valor atribuït a la conservació del medi natural, però sí que hi són en com s'entén i en les raons per les quals cal conservar aquest medi. Per a la població urbana, el medi natural és vist

Per a la població urbana el medi natural és un espai d'esbarjo que cal conservar intacte. Pels habitants dels entorns rurals, s'ha de conservar com un espai que els proveeix d'identitat i permet el desenvolupament econòmic del territori

Taula 05

Comparativa valors del món urbà i el món rural (% de consens)

Món rural	Nivell de consens (%)	Món urbà	Nivell de consens (%)	Compartits	Nivell de consens (%)
Valors universals					
Control social	81	Tolerància	62,9	Espiritualitat	60
Solidaritat	65,8	Llibertat i democràcia	60	Ètica (en general)	59,4
Tradició	63,8	Igualtat	52,6	Risc i emprenedoria	52,6
Ètica	61,7	Seguretat	50	Poder/èxit social	50
Poder	56,8				
Valors relacionats amb els individus i les relacions socials					
Identitat	73,9	Solitud i aïllament social	54,9	Relacions afectives	87,5
				Amistat	68,5
				Simplicitat/culte al cos/imatge personal	54,9
Valors relacionats amb les institucions centrals					
Famílies	86,8	Temps lliure	68,4	Treball	44,4
Política i afers públics	69,4				
Valors postmoderns relacionats amb la qualitat de vida i l'entorn					
Connexió amb la natura	60	Modernitat	80,8	Medi ambient	63,5
Harmonia	48,6			Salut	68,9
Valors relacionats amb el benestar					
				Educació	65,5
				Qualitat de vida	47,8
				Mobilitat	41,5

Font: Elaboració pròpia.

com un espai d'esbarjo que cal conservar intacte per tal de trobar-hi tot allò inexistent a la ciutat. Aquesta visió de l'entorn natural condueix a concepcions més conservacionistes i properes a

l'idil·li rural. Per la seva banda, els habitants rurals tenen una relació diversa amb el medi natural, ja que aquest és molt més proper i és un entorn que els proveeix de recursos i de treball. La

població rural està molt més vinculada quotidianament i directa a les activitats que desenvolupen en l'entorn natural i que, per tant, el modifiquen. Pels habitants dels entorns rurals el medi natu-

» La globalització provoca una homogeneïtzació en el tipus de consum i expectatives vitals, però alhora, la reacció envers l'homogeneïtzació posa en valor aspectes culturals i tradicionals locals

ral ha de ser conservat no com un paisatge al qual recórrer en el temps lliure, sinó com un espai quotidià que els proveeix de recursos, identitat, de llocs de treball i permet el desenvolupament econòmic del territori.

És rellevant subratllar les tendències de futur per als valors compartits per l'entorn urbà i rural. En el cas dels valors universals, els experts consideren que la visió més pròpiament urbana del valor impregnarà la visió rural, mentre que en els valors vinculats al benestar, el contingut i importància atribuïda a aquests valors serà similar i creixent en tot el territori. Les tendències de futur difereixen en el cas dels valors personals, és significatiu el fet que es consideri que el valor atribuït a l'amistat es modificarà substancialment com a conseqüència de l'ús generalitzat de les TIC. Mentre que pel que fa als valors postmoderns aquests seran cada vegada més presents en el conjunt del territori atesa la creixent homogeneïtzació de les formes i estils de vida que impliquen les transformacions econòmiques, socials i culturals del canvi d'època.

Notes finals

Lluny d'exposar argumentacions que tenen a veure amb l'anomenat l'idil·li rural com ara una bondat innata en

els habitants rurals o unes habilitats especials per mantenir valors tradicionals, aquesta recerca ha permès exposar com factors objectius i mesurables són determinants a l'hora d'explicar una presència desigual de valors en els dos entorns. Un dels factors explicatius principals és el factor generacional, que no explica la divergència de certs valors en els dos entorns sinó la seva homogeneïtat.

Per la seva part, el factor explicatiu més rellevant és la baixa densitat de població dels entorns rurals. Aquest factor pot explicar les diferències de valors observades i aporta una explicació objectiva a l'imaginari col·lectiu sobre les desigualtats d'un i altre entorn pel que fa als valors dels seus habitants. Aquesta baixa densitat de població genera una major proximitat entre les persones, major coneixença personal i una major intensitat en la freqüència de les relacions. Això genera, per exemple, que les relacions de poder desiguals que es donen en el si de la institució familiar tinguin major presència en els entorns rurals, ja que la intensitat de les relacions entre familiars és major que no pas en els entorns urbans. Aquesta proximitat i major coneixença mútua també possibilita una major presència del control social o que les relacions de confiança siguin més fortes, ja que la major intensitat de les

relacions fa que sigui socialment més costós traïr la confiança dels veïns, faltar a la paraula donada o protagonitzar conductes que trenquin la normalitat —entesa la normalitat en la seva concepció sociològica, normativa. Aquesta baixa densitat de població i major proximitat també explica la major implicació en els afers públics en els entorns rurals; la proximitat amb els centres de decisió i acció fa que la possibilitat d'incidència individual sigui molt major que no en els entorns urbans, generant una major utilitat marginal de l'acció política. També es percep que l'acció política en entorns rurals està molt més lligada a les necessitats i la quotidianitat de les persones, ja sigui per una qüestió de recursos que obliga a focalitzar l'acció, per una major implicació comunitària o com una reacció a la percepció que la classe política se centra en l'àrea metropolitana, les seves necessitats i la seva promoció i oblida les necessitats i demandes del territori.

Un dels factors explicatius que genera homogeneïtat i diversitat al mateix temps és la globalització. Mentre que per un costat, i en les generacions més joves, provoca una homogeneïtzació efectiva en el tipus de consum i expectatives vitals, les dinàmiques de localització reactives als processos homogeneïtzadors fan posar en valor aspectes culturals i tradicionals locals.

Aquesta posada en valor dels aspectes tradicionals és més efectiva en els entorns on es manté una major memòria i on la cultura local està més focalitzada. La ciutat contemporània és una amalgama de tradicions diferenciades i dificulta l'acció de recuperar elements culturals tradicionals que siguin apropiats per al conjunt d'habitants.

Finalment, cal apuntar la utilitat d'una recerca com aquesta. Més enllà de la mera producció de coneixement i la contribució teòrica a la sociologia dels valors i dels entorns rurals, aquesta recerca aporta elements que poden ser aprofitats pels gestors públics. Conèixer quins factors possibiliten l'emergència o manteniment de certes dinàmiques que acceptem com a positives o que es vulguin potenciar, pot aportar més elements a l'hora de prendre decisions sobre la definició de certes polítiques públiques. Al mateix temps, conèixer com els habitants rurals perceben el seu entorn i volen interactuar-hi, permet que les decisions polítiques que els afecten i que es prenen lluny del territori siguin més sensibles a les necessitats i demandes dels habitants dels entorns rurals. ◀

MÉS INFORMACIÓ

KLUCKHOHN, Clyde. «Values and value-orientations in the theory of action: An exploration in definition and classification». A *Toward a General Theory of Action*. Cambridge: Harvard University Press, 1951.

QUINTANA, Imma (dir.). *Valors urbans, valors rurals* [en línia]. Lleida: Fundació Món Rural, 2011. Disponible a: <www.fmr.cat>

SAVAGE, Michael, BAGNALL, Gaynor i LONGHURST, Brian J. *Globalization & Belonging*. Londres: Sage Publications, 2005.

SCHWARTZ, Shalom H. «Are there universal aspects in the structure and content of human values?». A *Journal of Social Issues*, vol. 50, núm. 4, pàg. 19-45, 1994.

SCHWARTZ, Shalom H. i BILSKY, Wolfgang. «Toward a universal psychological structure of human values». A *Journal of Personality and Social Psychology*, núm. 53, pàg. 550-562, 1957.

SCHWARTZ, Shalom H. «Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries». A ZANNA, Mark P. *Advances in Experimental Social Psychology*, vol. 25. San Diego: Academic Press, 1993.
